

Temeljna načela za pridobivanje vrtnih semen

Med neštetiimi predmeti, izdelki in pridelki, ki jih v veliki množini uvažamo iz inozemstva, tvorijo važno poslavko tudi razna kmetijska, posebno pa vrtna semena. Malokateremu je znano, da uvozimo vsako leto na vagone tega pridelka v vrednosti mnogih milijonov dinarjev. Dandanes je skoraj že ni prodajalne po kmetih, kjer bi ne imeli zaloge uvoženih vrtnih semen — zelenjadnih in cvetličnih. Tudi v tem oziru se je svet že tako razvadel, da se še malokomu zdi vredno, da bi doma pridelal potrebno seme, ampak ga raje kupi, čeprav je trda za denar in bi pridelovanje semen, vsaj za domačo potrebo, ne delalo nobene težave. Prilичno ista je s pridelovanjem semen za kupčijo.

Ne moremo sicer trditi, da bi se dala vsa semena pridelati doma in bi bil uvoz nepotreben. Mnogo je rastlin, kmetijskih, zelenjadnih in še posebno cvetličnih, ki se v našem podnebjju ne dajo gojiti za seme in smo zaradi tega navezani na uvoz. Toda na drugi strani pa je zopet resnica, da večina vsaj naših navadnih zelenjadnih in tudi nekaterih cvetličnih rastlin pri nas zanesljivo zori in obrodi prvovrstno seme. Če upoštevamo še dandanašnje razmere, ko ne vemo, kako se bo v prihodnje razvijala trgovina z državami, ki iz njih uvažamo vrtna semena, je še tembolj važno, da si, kolikor le mogoče, tudi v tem oziru pomagamo sami. Tako se izognemo morebitni zadregi in si prihranimo napotrebne izdatke. Zato menda ne bo odveč, ako zopet opozorimo naše gospodarje in gospodinje na najvažnejša načela, ki jih je treba brezpogojno upoštevati pri pridelovanju vsakršnega semen.

Katera zelenjadna semena pri nas lahko pridelujemo?

Skoro vsa! Izvzemimo le karfirole, glavčasti kapus, zaradi moljavosti grah in morebiti še kako drugo manj pomembno plemo. Pri nas lepo dozori večina kapusnic (zelje, ohrovt, kolerabe i. dr.), vsa listnata

zelenjad (razne solate, motovilec, špinača i. dr.), korenasta zelenjad (korenje, petršilj, pesa i. dr.), stročnice (grah, fižol), čebulnice (čebula, por), bučnice (kumare, buče), paradižnik in razna dišavna zelišča. Tudi je mnogo cvetlic, zlasti enoletnic, ki pri nas dobro zorijo in obrode obilo prvovrstnega semen, n. pr. petunije, astre, zajčki, reseda, cinije, kapucinke in še razne druge. Pa tudi dvoletnice, kakor marjetice, mačehe, potočnice, turški nagelj in druge, obrode in dozori dobro seme.

Na kaj mora pridelovalec vrtnih semen posebno paziti?

Vsako dobro seme, pa naj si bo od kmetijskih ali vrtnih rastlin, mora imeti dve poglavitni lastnosti: visoko — če le mogoče 100% kalivost in pa brezpogojno pristnost. Dobro kalivost bo imelo seme, ako je popolnoma dozorelo, ako je bilo pravilno in ob pravem času spravljeno in ako je primerno shranjeno in končno ako ni prestaro. Zorenja nimamo v oblasti. Čim ugodnejše je vreme, tem bolje se semenske rastline razvijejo in zorijo. Ako spravljamo seme, ko je popolnoma zrelo, da se semenska zrna rada izluščijo iz svojega osemenja, potem ko so rastline že požete na zraku pozorele, je vsaj pri večini semen zagotovljena 100% kalivost. Na starost semen je treba seveda paziti. Če pa upoštevamo, da uporabljamo semena navadno že prvo ali vsaj drugo leto po zoritvi in da so nekatera, prav posebno zelenjadna semena kaliva 3, 4 ali celo 5 let, tedaj uporabo lahko tako uravnomo, da se izognemo zaradi prevelike starosti vsaki škodi.

Mnogo bolj košljivo je vprašanje pristnosti. Zal, da se naš priprost pridelovalec vrtnih semen na to lastnost najmanj ozira, ker jo večinoma tudi ne razume.

Pri vseh kulturnih rastlinah moramo strogo ločiti plemo in pa sorto. Vzemimo za primer najbolj znano zelenjadno rastlino glavato salato. S tem imenom označujemo

znano enoletno listnato zelenjad, ki potrebuje za svoj razvoj, da je godna za uživanje, 2—3 mesece. V tej dobi se razvije v nizko, košato rastlino z nežnimi listi, ki se nazadnje završijo v bolj ali manj trdo glavico. Vsaki še tako preprosti gospodinji pa je znano, da imamo mnogo sort glavate salate, od preproste nживaste, ki sploh ne naredi glav, pa do najizvrstnejše ljubljanske ledenke (ajsrce) ali znane parizarce, ali znane »majniške kraljice« in »majniškega čudeža« itd. Razne sorte istega plemena se med seboj močno razlikujejo že po zunanosti, še bolj pa po notranjih lastnostih (okusu, trpežnosti itd.). Ta razlika, ki je na rastlinah navadno prav očitna, se pa na semenu ne pozna, vsaj ne na prvi pogled in z golim očesom. Če primerjamo n. pr. seme raznih kapusnic (od zelja, ohrovt, kolerabe), bo preprost in neizvežban opazovalec komaj našel kako razliko. Koliko manj je pa mogoče opaziti razliko na semenu raznih sort istega plemena! Seme raznih sort zelja, kakor n. pr. kašelsko, erfurtsko, ulmsko, holandsko itd., se na videz med seboj prav nič ne razlikuje. Če kupimo torej vrečico semen kašelskega zelja, se sicer lahko prepričamo, da je v njej seme zelja, ne moremo se pa prepričati, če je res to seme pristno, če je torej res seme kašelskega zelja. Prav

taka je s semenom vseh neštetih sort zelenjadi, kajti imamo, kakor je rečeno, brez števila sort salat, paradižnikov, graha itd.

Pristno je torej tisto seme, ki je v resnici tiste sorte (ne samo tistega plemena) za kakršno sorto ga imamo oziroma prodamo, kakršna sorta je v dotični posodi (vrečici ali vreči) zapisana. Ako kupim vrečico salatnega semen, ki ima napis »majniški čudež« in mi zraste iz tistega semena res ta sorta, ki jo dobro poznam, je bilo seme pristno. Če pa zraste drugačna salata, ki ni nič podobna »majniškemu čudežu« (pa naj si bo boljša ali slabejša), seme ni bilo pristno in je bil kupec osleparjen. Pristnost je tako važna lastnost vsakega semen, da je uspešno pridelovanje vrtnih rastlin popolnoma závisno od nje.

Prva in najpotrebnejša skrb vsakega pridelovalca semen mora biti torej to, da prideluje samo taka semena, za katerih pristnost lahko prevzame vso odgovornost in popolno jamstvo. Zato je pridelovanje semen, zlasti za kupčijo, stvar zaupanja, stvar vesti in poštenja. Le do skrajnosti vesten in pošten pridelovalec, ki se zaveda odgovornosti in mu je to častna zadeva, se bo potrudil, da bo pridelal in dal v promet samo pristno seme; le s takim ravnanjem si bo pridobil zaupanje in ugled. H.

Če kličeš k bolni živini živinozdravnika-veterinarja

Neredko se dogaja, da ljudje, ki pridejo iskat veterinarja k bolnemu živinčetu, ne vedo skoraj ničesar povedati o bolni živali. Prav nerodno je to v slučaju, ko je bolna žival precej oddaljena od veterinarjevega bivališča. Vseh instrumentov in vseh zdravil ni mogoče s seboj vlačiti. Če pa je treba pri bolni živali kaj na hitro izvršiti ali nujno dati kakšno injekcijo, je v takem slučaju dvakrat hudo. Prvič mora veterinar narediti pot, ki bi bila sicer nepotrebna, in drugič postane lahko intervencija prepozna in brezuspešna.

Naslednji primer naj pokaže, kakšno škodo ima lastnik živali, če pošlje po veterinarja človeka, ki ne zna dati podatkov. Nekoč je k veterinarju prišla stranka s prošnjo, da bi šel k bolnemu sosedovemu prašiču. Na vprašanje, kakšne bolezenske znake kaže prašič, mu odvrne, da bo najbrž rdečica, znakov

bolezní pa ne ve. Veterinar se seveda napoti z avtobusom v oddaljenejši kraj in vzame s seboj cepivo za rdečico. Ko pride na kraj sam, najde tam svinjo z mladiči, ki cvili in se zvija v krčih, kar vse skupaj nima z rdečico prav ničesar opraviti. Razume se, da ni imel s seboj potrebnih zdravil in da je prišel zastoj. Ni kazalo drugega kakor še enkrat premeriti pot nazaj in iz lekarne prinesiti odgovarjajoča zdravila. Če bi bil dotični, ki je prišel iskat veterinarja, povedal le, da ima svinja mlade ter da jo krči zvijajo, bi bil veterinar takoj vedel, zakaj gre in bi bil lahko vzel že prvič vsa potrebna zdravila s seboj. Zaradi tega naj gre po veterinarja vedno človek, ki je bolno žival videl in opazoval, da bo mogel podati vsaj nekaj najvažnejših bolezenskih znakov. Ni pa dovolj, da bo mogel podati vsaj nekaj najvažnejših bolezenskih znakov. Ni pa dovolj, da

nekdo pove samo nekaj znakov bolezni, temveč mora biti vse, kar kdo izjavi, čista resnica. Kolikokrat se dogaja, da kdo nalašč drugače pove kot je res, bodisi zaradi neke napačne sramežljivosti, malomarnosti, ali pa celo iz zlobe. Kaj rado se dogaja, da se ljudje dolgo časa ne zmenijo za bolezen pri živalih, šele ko vidijo, da gre zares, iščejo pomoči z izjavo, da so se bolezenski znaki pojavili šele pred kratkim, mogoče pred enim dnevom. Ljudje mislijo, da bodo s tem prikrili svojo malomarnost, v resnici pa se le še bolj osramotijo, ker se v večini slučajev da z večjo ali manjšo gotovostjo ugotoviti starost bolezenskih znakov. Kaj si more strokovnjak o takih ljudeh misliti, naj razsodi vsak sam.

Katera so tista vprašanja, ki jih običajno stavlja živinozdravnik in je treba na nje odgovoriti?

1. Kdo je bolan? Ni vseeno, ali se odgovori: konj ali žrebec, kobilica, ker se gotove bolezni pojavljajo pogostejše pri eni ali drugi od omenjenih živali. Dalje je treba povedati točno tudi starost živali, ker se gotove bolezni pojavljajo v pretežni večini le pri mladih živalih, n. pr. smolika.

2. Koliko časa je žival bolna? Po možnosti je treba navesti dan in čas, ko je bolezen nastopila, n. pr. pred ali po hranjenju, ali med vožnjo. Dalje je treba tudi povedati, ali se je z živaljo kaj izrednega zgodilo, n. pr. če je bil konj pred kratkim rezan kot žrebec, ali je mogoče žival pred kratkim rodila, ali pa je visoko breja.

3. Kakšni so bili početni znaki bolezni? Kako se je žival tedaj obnašala, je-li bila nemirna ali potrtja? Je imela tedaj vročino, ali se je tresla? Ali se mogoče bolezenski znaki stopnjujejo, popuščajo ali so vedno enaki? Je-li bolezen naglo napredovala?

4. Zelo važno je vedeti tudi telesno vročino, ki je merodajen činitelj pri bolezni. Naj bi ne bilo naprednejše hiše, kjer ne bi imeli toplomera, katerega premore vsak. Toplomer je isti za ljudi kakor za živali in se ga lahko uporablja za oboje. Pri živalih se telesna toplota meri v danki. Toplomer je treba namazati ali vsaj navlažiti z vodo — ne pa nanj pljuniti. kakor delajo nekateri ljudje tu in tam — in ga oprezno vrtajoč spraviti v danko. Dobro je, če je toplomer na enem koncu privezan z vrstico, da ne uide pregloboko, ali da ga žival

z blatom ne vrže ob tla. Priporočljivo je termometer pustiti v danki 5 minut.

5. Kako je z apetitom živali? Ali bolna žival težko požira, ali se ji vrača voda na nos, ali mogoče vobče ne je in ne prežvekuje, če je bolan prežvekovalc?

6. Ali je mogoče poznan vzrok bolezni? Da se morebiti ni konju kaj pripetilo pri kovaču; ali je žival jedla pokvarjeno ali plesnivo krmo? Ni se li mogoče vroča napila? Morda je bila pred kratkim kupljena?

7. Jeli zbolelo več živali istočasno? Ima li tudi sosed kakšno bolno živinčce? To je posebno važno vprašanje v slučaju kužnih bolezni. Klice kužnih bolezni lahko prenašajo ljudje, živali in zrak ter sploh vse, kar pride v dotiko z bolno okuženo živaljo.

8. Zelo važno in potrebno je povedati po pravici, ni li mogoče bolne živali zdravil že kdo drugi, in kako je jo zdravil. Na to vprašanje je navadno zelo težko dobiti resničen odgovor, saj je poznano dejstvo, da ljudje obredejo najprej vse mogoče mazače in mazačke in kovače, in ko ti ne uspejo, pride šele veterinar na vrsto. Važen pa je odgovor na to vprašanje tudi zaradi tega, ker je poseg laikov često usoden za življenje živali. Kolikokrat ti ljudje zalijejo tekoče zdravilo v pljuča živali ali pa pri porodu predro steno maternice. V takih slučajih je postopek strokovnjaka povsem drugačen, kakor pa v slučaju, če ni pred njim še nihče imel posla z živaljo.

Še zdaleka niso izčrpana vsa mogoča vprašanja, toda večkrat bi bil marsikateri veterinar vesel, ko bi mogel dobiti točen in zanesljiv odgovor vsaj na del teh vprašanj.

SEJMI

29. jan.: živ. in kram. Vinica pri Črnomlju, živ. Litija; živ. in kram. Višnja gora, gov. in kram. Rajhenburg; živ. in kram. Vojnik. — 30. jan.: živ. in kram. Rakek; svinj. Ormož; konj. in gov. Maribor; svinj. Dol. Lendava. — 31. jan.: svinj. Celje, Ptuj, Trbovlje; gov. in kram. Dobova. — 1. febr.: živ. in kram. Črnomelj; gov. in svinj. Mokronog; živ. in kram. Šoštanj; svinj. in drobn. Maribor; gov. Jurklošter; živila in prašiči Trbovlje; svinj. Turnišče. — 3. febr.: gov., svinj., kram. Krško; živ. in kram. Loški potok, Lukovica pri Kamniku, Škofja Loka, Žužemberk; svinj. Brežice, Celje, Trbovlje; živ. in kram. Kalobje, Gor. Radgona; svinj. Kruševci.

Zidajmo s cementom, a ne vsega

Vprav zadnji čas se mnogo govori o nkinitvi državne trošarine na cement, ki se rabi za kmetijski - gradbene namene.

Boj za breztrošarinski cement dokazuje, da se slovenski kmetje zavedajo velikega pomena, ki ga ima cement v kmetijskem stavbarstvu in v kmečkem gospodarstvu sploh.

Zal pa je potrebno naglasiti, da večina slovenskih kmečkih gospodarjev ne zna cementa uporabljati pravilno, to je, na pravem kraju in na pravilen način.

Samo nekaj primerov:

Pogosto vidimo po naših vaseh ponosne hleve in svinjake, zidane pretežno iz betona, ki so pravcate trdnjave. V takih hlevih in svinjakihi je vse betonsko: iz betona so stene, iz betona je obok, tlak je beton, pa tudi jasli, ozir. korita so iz betona...

Toda v tem betonskem tlaku je neredko najti luknje, skozi katere se izgublja gnojnica, betonske stene so neredko brez toplotne in mokrotne izolacije, betonski strop je največkrat brez dušnika; poleg mogočnega betonskega hleva pa manjka betoniranega gnojišča in dovolj velike gnojnične jame! Da marsikateri gospodar ponosnega betoniranega hleva še ni utegnil betonirati greznice pri stranišču in ploščadi pred hišo ter stropa v kuhinji, kaj šele z betonsko ploščo pokriti vodnjak, ozir. napraviti cisterno za kapnico in silažno jamo — to bo verjel rad vsak, ki naše razmere od blizu pozna.

Vidite, ljudje božji, to je narobe svet! Tako uporabljanje cementa v kmečkem stavbarstvu je nepravilno in skoraj vedno bolj v škodo, kot pa v korist.

Kdor hoče cement v kmetijstvu prav uporabljati, naj si predvsem zapomni:

1. da je cement gradivo, ki vsrkava iz zraka toploto in vlago. Zelo se prostori, ki so zidani iz betona, pozimi tiho in močno ohlajajo, poleti pa preveč segrejejo. To povzroča pri živalih, ki morajo živeti v takih hlevih in svinjakihi, prehlad in revmatične bolezni. Posebno škodljivo je, če morajo živali celo ležati na golem betonu;

2. da je cement podvržen razjedanju po raznih kislinah in vremenskim vplivom. Zato ga je treba uporabljati pri zidanju v pravilni mešanici in s pridat-

kom sredstev, ki ga varujejo pred škodljivimi vplivi;

3. da je cement sorazmerno drago gradivo, v največ primerih dražje kot les, ilovica in druga domača gradiva; zato ga nikar ne uporabljajmo tam, kjer ga lahko brez škode nadomeščajo cenejša domača gradiva, še posebno pa ne tam, kjer ta gradiva bolje služijo namenu zgradbe kot pa beton.

V kmetijskem stavbarstvu bomo uporabljali cement samo tam, kjer je nenadomestljiv, to je pri vseh zgradbah, ki so izpostavljene zemeljski vlagi in padavinam, za zgradbe, ki morajo biti ognjavarne in za gradnjo jam, bazenov in kanalov, ki morajo nepropustno držati tekočine. Razen tega služi cement še kot ojačevalno gradivo, navadno kot »železobetone«, za stebre, plošče itd.

Pri gradnji hlevov in svinjakov bomo torej uporabljali cement sledeče:

Predvsem bomo uporabljali močno cementno malto pri zidanju temeljev. Nadalje bomo s cementno malto gradili sploh ves zid, ki se z zunanjo stranjo dotika zemlje. Da ne smemo pozabiti vložiti med temeljni in gornji zid izolirno lepenko, je samoumljivo. Gornje zidove, ki so zidani s cementno malto, bomo znotraj obložili s posebno izolirno opeko. Vso notranjost hlevov in svinjakov bomo dali tudi ometati s fino cementno malto.

Posebno važno pa je, da so tla v hlevih in svinjakihi tlakovana z zadosti močnim betonom, kateremu v gornji sloj (glazuro) primešamo vodotopnega stekla. (Dobi se v drogerijah, jemlje se ga po 1 kg na vsakih 20 l vode, s katero mešamo malto.) Dovolj močna cementna glazura in primer vodotopnega stekla je potrebna zato, da ostane beton trajno odporen proti razjedanju gnojničnih kislin in trajno nepropusten za vodo.

Na betonsko podlago pa mora priti lesen pod, na katerem živali stojе. Tudi stene so boljše iz opeke, lesene ali iz ilovice kot pa betonske. Boljši kot betonski oboki so leseni stropi. Raznih pregraj (n. pr. v svinjakihi) pa sploh ne delajmo iz betona! Tudi betonske jasli in korita so zdravju živali nevarna! Boljša so lesena, še boljše pa lončena!

Razen tlaka in kanalov v hlevih in svinjakihi bo umen gospodar zgradil iz

betona predvsem tudi gnojšče, gnojni-
čo jamo in greznico pri stranišču. Tudi
tu velja, da s cementom ne smemo šte-
diti in da moramo notranjemu ometu
pridati vodotopnega stekla, ki varuje
beton proti razjedanju kislin.

Važno je tudi, da svež beton dovolj
pogosto škropimo z vodo, da ga varuje-
mo pred sončno pripeko, pred dežjem
in pred zmrznjenjem!

Še važnejši kot za gradbo hlevov in
gnojšč pa je cement za asanacijo (po-
kritje in zavarovanje vodnjakov) za na-
pravo betoniranih cistern za vodo in
ensilažnih jam in stolpov.

Tudi v teh primerih moramo uporab-
ljati dovolj močan beton in skrbno izde-
lati notranjo glazuro. Dobe se posebna
sredstva, ki napravijo beton docela ne-
propusten za vlago.

Cement pa uporabljamo tudi povsod,
kjer je nevarnost ognja, predvsem za

kuhinjske stropne itd. Za betonske strop-
ne plošče in nosilce uporabljamo cement
v obliki železobetona, to je v malto vlo-
žimo železne traverze in jih prepletamo
z močnimi žicami. Železobetonske plošče
naj nam napravljajo samo izvežban zidar!

Še v eno svrho nam cement v kme-
tijsstvu izborna služi: za izdelovanje raz-
nih kanalov, jarkov, žlebov, korit, cevi,
posode, stebričev za vrtna ograje, plošč
za tlak na dvorišču in obrobni plošč
pri vrtnih gredah itd. itd.

Že iz povedanega je razvidno, da je
cement za kmetijsko gospodarstvo iz-
redno važno in neobhodno potrebno gra-
divo. Vsaka resnična asanacija vasit je
brez zadostne množine cenenejšega cementa
dejansko nemogoča! Boj za breztroša-
rinski cement moramo kmetije torej na-
daljevati, dokler ga ne dosežemo! Toda
naj bo cement drag ali poceni, uporab-
ljajmo ga le tam, kjer je to umestno –
drugod pa ne! T. B.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Vzgojni nasveti

Otrok ne zaspi, če mu ne daste zve-
čer, ko je že v postelji, košček sladkor-
ja ali čokolade v usta.

Ta navada ni tako brez nevarnosti,
kakor se zdi na prvi pogled. Zato je
prav, če se pri njej malo dalje pomu-
dimo.

V nekaterih hišah je prišlo že kar
v navado, da pride vselej do dolgih pri-
zorov, preden otrok zaspi. Najprej pove
mami otroku, da mora v posteljo, nakar
začne otrok kričati, jokati, brcati in
trmasto vztrajati. Nato otroka slečejo,
morda tudi umijejo ali skopljejo, nakar
ga prinese še enkrat v sobo, da se po-
slovi od odraslih. Končno pride otrok v
posteljo in tu se poslovi še od matere
ali njene namestnice: tete, stare mame,
dekle: otroka pokrijejo, molijo z njim
in nato naj mali zaspi. Dostikrat mu do-
volijo še posebno milost. Otroku puste
za kratek čas luč, da se še zadnjič lahko
poigra s punčko, zajčkom ali si ogleda
svoje slike. Nato šele pride mati, da
ugasne luč.

Toda zgodi se, da otrok kljub temu
še noče zaspiti. Kriči, breca in joka. In
tedaj baranta skrbna mati z njim: »Če

boš priden in boš zaspal, pa boš dobil
košček sladkorja.« Otrok si seveda to
zapomni in drugi in tretji dan spet noče
zaspiti, dokler ni dobil svojega »uspa-
valnega praškat«, svoj košček sladkorja.
In tako mu pride polagoma v navado,
da mora vselej dobiti svoj sladkorček,
preden zaspi. Mati je navadno brez moči
proti taki vztrajnosti svojega ljubljenč-
ka in polagoma se privadi, da otroku že
vnaprej da, kar zahteva, ne da bi šele
čakala, da si z jokom in kričanjem
pridobi.

Morda se vam bo zdelo, da to ni nič
napačnega. Otrok sladko zaspi, v resnici
sladko, ne samo po besedi. Vendar pa je
ta navada kolikor toliko škodljiva du-
ševnemu razvoju otroka, pa tudi njego-
vemu zdravju.

Čez noč morajo biti usta čista. V njih
ne sme biti nobenih ostankov jedi. Dan-
danes imamo skoraj vsi slabe zobe, zato
je skrb za zdrave zobe na mestu že pri
majhnem otroku. Večini se je že ud-
mačila navada, da si otrok zvečer izpere
usta in si umije zobe, preden gre spat.
S takim sladkim uspavalnim sredstvom
pa si otrok znova napolni usta in morda
mu ostanki ostanejo skozi vso noč v zo-
beli, kar gotovo ni dobro zanje.

Toda ne samo telesno je tako uspalvalno sredstvo škodljivo za otroka, tudi na razvoj njegovega značaja vpliva kvarno. Gotovo je, da so najbolj globoka ona čustva, ki jih ima otrok v času pred spanjem. Toda ne samo čustva nežnosti in ljubezni se otroku v tem času posebno globoko vtisnejo v dušo, tudi čustva zmage, zadovoljnosti, da je bil spet enkrat močnejši od odraslih se mu nehote in nevede globoko vtisnejo v dušo. Tako lahko ta navada prav močno vpliva na malega otroka in napravi iz njega trmatega dečka, trmasto deklico.

Nismo pa tako neusmiljeni, da ne bi dovolili našemu ljubljencu prav nobenega »uspavalnega sredstva«. In imamo razne nadomestke zato in zelo lepe nadomestke, stvari, ki so za prehod iz dneva v spanje kakor nalašč. Na primer: mati poljubi otroka zvečer v postelji, še lepše je, če moli z njim večerno molitev in ga nato prekriža. Tudi kratka povestica bo dostikrat otroka uspavala. Če je otrok že malo večji, je prav, če se mati razgovarja z otrokom o dnevu, ki je minul. Vpraša ga, kaj je bilo ta dan zanj najlepše, kaj mu je bilo najmanj všeč. Takle razgovor lahko zelo globoko in dobro vpliva na malega, ki se mu duh in duša razvijata.

KUHINJA

Nadevane pomaranče. V skledo denem sok štirih pomaranč, četrt litra vode, četrt litra vina, lupinice ene pomaranče, 12 dkg sladkorja in 3 dkg želatine. Vse te snovi mešam na robu štedilnika toliko časa, da se želatina raztopi, zavreti pa ne sme. Proti koncu mešanja dodam še rdeče jedilne barve. Ko je vse dobro zmešano, precedim ta sok skozi čist prtiček in napolnim z njim izdobljene pomaranče. Te pomaranče postavim za nekaj ur na hladno, da se nadev strdi. Potem razrežem pomaranče na lepe krljičke in okrasim z njimi kak kompot ali kuhano sadje. Lahko jih pa tudi zložim v stekleno skledo in oblijem s stepeno, s sladkorjem pomešano sladko smetano. To smetano serviram z drobnim pecivom.

Vanilijini rogljički z orehi. 25 dkg moke zdrobim s 15 dkg surovega masla, nato dodam 10 dkg navadnega, 10 dkg vanilijinega sladkorja in 10 dkg zmletih orehov. V to ubijem eno jajce in prav hitro

pognetem v gladko testo. Iz tega testa oblikujem majhne rogljičke, ki jih spečem v pečici in še gorke povaljam v vanilijinem sladkorju ter zložim na krožnik.

Skalce. Za skalce rabim 15 dkg masti, 18 dkg sladkorja, 2 jajci, sok in lupinice ene limone, 55 dkg moke, 1 pecilni prašek, 3 žlice mleka in 10 dkg rozin. Ko mešanica naraste, dodam sok in lupinice 1 limone, pecilni prašek, presejano moko, mleko in rozine. Ko so vse te stvari dobro zmešane, devam z dvema vilicama robate kupčke na z mastjo pomazano in z moko potresano pekačo. Kupčke spečem v precej vroči pečici.

Leča v solati. Prebrano in oprano lečo skuham do mehkega. Solim jo šele proti koncu vrenja. Ko je leča kuhana, jo odcedim in pustim, da se napol ohladi. Napol ohlajeno lečo zabelim z oljem in postavim, na stran. Pred uporabo ji dodam kisa, jo potresem s sesekljano čebulo in poprom, dobro premešam in dam na mizo.

DOMACA LEKARNA

Po nahodu se naredi rada krasta pod nosom. Zmoči jo večkrat z žganjem ali s toplim lanenim oljem. Ne brskaj s prsti. Kraste v nosu namaži večkrat s smetano ali z oljem. Dobro je kokošje pero, dobijo se pa cevke za vbizganje. Krast ne izpiraj z gomiličino izkuho in ne drezaj vanj, ker se pritakne rado kaj. Otroke je treba zgodaj naučiti, da ne brskajo s prsti po nosu, veliko boleznih prihaja od tega. Za nohtom je pravo leglo zametkov.

Mačje in jančeve kožice so čislali prejšnje čase kot obrambo pred udnimi boleznimi, ozeblinami in zamrtju. Nosili so kape, rokavice in obutev iz teh kožic. Za dolgo pot so si nasuli v obutev jelšinevega listja.

Prisatna zel ali navad. korenica (San-cia vulgaris) razčisti zažlemano kri, če uživaš njen sok na kurji juhi ali mezgo, skuhamo iz soka in sladkorja. Za zlatenico in za padavico kuhaj 16 g na pol litru vode in pij po dve čaši na dan. Če te tišči v jetrih, si devaj obkladke na olju precvrte zeli, tako tudi, če si se opekeli ali če se zbira kaj na roki.

Kadar je tekla komu kri iz nosa je stolkla botra vseveda malo šičke in galuna, naredila svaljek iz prediva, ga nasula z ono štopo in vtaknila v krvaveči nos.

Če zaboli nazobova glava, naveži na teme in zatilnik lavorjevega perja.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Ljubljana. Dne 17. januarja so bile cene živine sledeče: voli I. vrste 6 do 6,50, II. 5 do 5,50, III. 4 do 4,50; telice I. vrste 6 do 6,50, II. 5 do 5,50, III. 4 do 4,50; krave I. vrste 4 do 4,50, II. 3,50 do 4, III. 2,50 do 3; teleta I. vrste 6 do 7, II. 6; prašiči špeharji 9 do 9,50, sremški špeharji 10,50 do 11, pršutarji 8 do 8,50 din za 1 kg žive teže.

Kranj. Na sejmu dne 15. januarja so plačevali živino takole: voli I. vrste 6,50, II. 6, III. 5,50; telice I. vrste 6,50, II. 6, III. 5,50; krave I. 5,25, II. 5, III. 4,75; teleta I. vrste 8,50, II. 7; prašiči špeharji 10,50 do 11,75, pršutarji 9,50 do 10,50 din za 1 kg žive teže. Mladi pujski 7 do 8 tednov 150 do 270 din komad.

Šmartno pri Litiji. Na sejmu dne 8. jan. so zabeležili sledeče cene: voli I. vrste 6, II. 5, III. 4,50; telice za pleme 4,50 do 5,50 za meso 4 do 5,50; krave za pleme I. vrste 5, II. 4, za meso 3 do 4 din za 1 kg žive teže.

Metlika. 9. januarja so bile na sejmu cene živine takele: voli I. vrste 6, II. 5,50, III. 4,50, junci in telice I. vrste 5,50 do 5,75, II. 5 do 5,50, III. 4,75 do 5; krave I. vrste 5 do 5,50, II. 4,50 do 5, III. 3,75 do 4 din za 1 kg žive teže. Prašički, mladi komad 200 do 225 dinarjev.

Celje. Po poročilu z dne 11. januarja so bile cene živine v celjskem okraju naslednje: voli II. vrste 5,50, III. 4,50; telice I. vrste 6, II. 5, III. 4,50; krave I. 4,50 do 5, II. 4, III. 3; teleta I. vrste 6, II. 5, III. 4,50; krave I. 4,50 do 5, II. 4, III. 3; teleta I. vrste 6, II. 5; prašiči-špeharji 11 do 12, pršutarji 8 do 9 din za kg žive teže.

CENE

Ljubljana. Sredi januarja so bile cene: pšenica 1 kg 2,45 do 2,55, ječmen 1,95 do 2,20, rž 1,95 do 2,15, oves 2 do 2,30, koruza 1,85 do 1,95, fižol 5 do 8, krompir 1,50 do 2, svinjska mast 21 do 22, med 18 do 21, surove kože goveje 16, telečje 18, svinjske 13 din za 1 kg.

Kranj. Pšenica 1 kg 2,50, ječmen 2,25, rž 2, oves 2, koruza 1,75, fižol 6 do 7, krompir 1,50, lucerna (krma) 1,25, seno 1, slama 0,75, sadje 4 do 6, svinjska mast 21 do 22, med 24 do 26, volna oprana 36 do 38, mleko liter 2 do 2,50, maslo kg 34 do 38, drva kub. meter 110—115 din.

Celje. Pšenica 1 kg 2,30, ječmen 1,90, rž 2, oves 1,60—1,80, koruza 2, fižol 6 do 7, krompir 1,50 do 1,70, lucerna 0,70, seno 0,70 do 0,90, slama 0,40, jabolka 2 do 4, mleko 1 liter 1,75, surovo maslo 28 din kg. Vino navadno pri vinogradih 4, finejše sortirano 5 do 6 din liter.

LES

Po podatkih ljubljanske borze za blago in vrednote so bile dne 19. januarja cene lesa franko nakladalna postaja v Sloveniji sledeče:

Smreka-jelka: hlodi I-II. 1 kub. meter 215 do 255, brzojavni drogovi 195 do 225, bordonali 235 do 245, filerji 5' do 6' 240 do 250, tramji ostalih dimenzij 220 do 290, deske — plohi 415 do 455 din.

Bukev: hlodi od 30 cm dalje I-II. 1 kub. meter 110 do 130, hlodi za furnir, čisti od 40 cm dalje 200 do 220, deske-plohi 250 do 490, parjeni 320 do 620 din.

Hrast: hlodi I-II. od 30 cm dalje 200 do 320, bordonali 750 do 850, deske-plohi 730 do 900, frizi I-II. 700 do 900 din kub. meter.

Ljubljanski trg

Mleko in mlečni izdelki: mleko liter 2 do 2,50, surovo maslo 28 do 34, čajno maslo 34 do 40, kuhano 32 do 36, bohinski sir 28, polimentalec 28, trapist 20 do 28 din kg.

Mlevski izdelki: moka št. 0 3,60 do 4, št. 2 3,40 do 3,75, št. 4 2,90 do 3,25, št. 6 3,40 do 3,50, kaša 3,40 do 5, ješprenj 3,45 do 5, ješprenček 8 do 12, otrobi 1,45 do 1,65, koruzna moka 2,40 do 2,50, koruzni zдроб 2,50 do 4, pšenični zдроб 4 do 5,50, ajdova moka 3,70 do 6, ržena moka 3,10 do 3,20 dinarjev kilogram.

Kurivo: premog 375 do 400 din tona, trga drva 100 do 110, trda drva žagana 110 do 120, mehka drva 75 din kub. m, oglje 1,50 do 3,50 din kg.

Krma: sladko seno 100, polsladko 90, kislo 70, slama 30 din 100 kg.

Zelenjava: endivija 8 do 12 din kg, močovilec merica 1,70 do 2 din, radič 16 din kg, inozemski radič 18, cvetača 7, zelje 2, kislo zelje 3,50 do 4, ohrovt 4, karfiola 7, špinača 20, konoplja 10, laneno seme 8, čebula 4, por 1, česenj 6 do 8, repa 1, kisla repa 3, korenje 7, petršilj 10, zelenjava za juho 3, rdeča pesa 2 din kg.

PRAVNI NASVETI

Vsiljen mejnik. M. F. P. Če je sosed brez vašega privoljenja postavil mejnik v vaš svet, ni ta »mejniki« pravi mejnik in niste dolžni, da tako enostransko določeno mejo priznate. Mejo lahko le oba mejaša sporazumno določita. Če se z mejašem ne boste mogli sporazumeti, boste morali predlagati pri sodišču, da bo sodnik na licu mesta določil mejo.

Zapuščina po očetu. B. K. V. Ko je mati umrla in je zapustila dva otroka, sta dobila materino doto. Oče se je nato v drugo poročil in imel v zakonu še tri otroke. Ti otroci iz drugega zakona so bili edini dediči, ko je umrla mati, druga očetova žena. Sedaj, ko je oče umrl, imajo pa vsi otroci, tako iz prvega kot iz drugega zakona napram očetu enako dedno pravico. Zakoniti dedni delež znaša za vsakega otroka, ker jih je pet, po eno petino zapuščine. Najmanj pa mora vsak otrok dobiti svoj nujni delež, ki je polovica zakonitega dednega deleža, v našem primeru eno desetino vrednosti čiste zapuščine. Če torej otroka iz prvega zakona nista prejela niti eno desetino vrednosti, lahko še tekom 3 let po očetovi smrti zahtevata od glavnega dediča odnosno prevzemnika očetovega posestva, dopolnitev nujnega deleža. Kar je bilo plačanih pristojbin davkarji za ocenjeni in očetu pridržani užitek po izročilni pogodbi, se ne more sedaj po očetovi smrti zahtevati nobenega povračila.

Na dražbi razprodano posestvo. C. A. N. V. — Posestvo, ki je bilo na dražbi prodano, je zdražitelj dobil v istem obsegu, kakor je to prejšnji lastnik užival. Ker ste sedaj od zdražitelja kupili gozdno parcelo, boste pač to gozdno parcelo uživali v istem obsegu, kot oba vaša posestna prednika. Če mislite, da sili mejaš v vaš svet, boste pač morali pri sodišču predlagati, da se določi meja v kupljenem gozdu. Od zdražitelja, ki vam je prodal gozdno parcelo, ne morete zahtevati nobene odškodnine zato, če bi se po določitvi meje pokazalo, da je mera vaše parcele sedaj manjša kot bi merila po mapi. Saj ste kupili parcelo v celoti in določili ceno za vso parcelo, ne pa po kvadratnih metrih. Le če bi se dogovorili, da plačate parcelo po določeni ceni po kvadr. metru, potem bi smeli od kupnine odbiti, kolikor bi odpadlo na svet, ki bi ga z novo mejo izgubili.

Skrajšan rok. A. S. Prošnjo za skrajšan rok vložite pri poveljstvu vojnega okrožja. Priložite ji rodbinski list in potrdilo o davkih. Ker niste navedli vseh točnih podatkov, vam ne moremo povedati, če boste uspeli.

Na starost brez sredstev. J. S. H. Od domovinske občine imate pravico zahtevati primerno podporo, če ste sami brez sredstev in nesposobni za pridobivanje in tudi nimate sorodnikov, ki bi bili po zakonu dolžni za vas skrbeti. Če je vaša občina tako rev-

na, da nič nima in vam ne more nuditi nobene podpore, potem poskusite in napravite prošnjo za podporo na tisto občino, kjer ste skozi 18 let delali. Morda vam bodo na vašo prošnjo kaj dali, vendar prisiliti jih k temu ne morete.

Oprostitev zemljiškega davka. A. R. Namenjeni ste bili vložiti prošnjo za oprostitev davka, ker imate devet otrok. Sedaj ste pa zvedeli, da so mali kmetje oproščeni zemljarine. Vprašate, ali ste tudi vi oproščeni tega davka. — Po najnovejši uredbi o spremembah in dopolnitvah zakona o neposrednih davkih so oproščena zemljiškega davka (zemljarine) zemljišča tistih kmetovalcev, katerim se predpisuje samo zemljarina, če skupna vsota katastrskega čistega dohodka njih celokupnega zemljišča, ki je v območju ene davčne uprave, ne znaša več kakor 1000 din, toda na ta zemljišča se pa vseeno smejo nalogati občinske doklade, ali ne v večjem znesku od predpisa za leto 1939. Najbolje bo, da se obrnete na davčno upravo in tam prosite za pojasnilo, koliko znaša vaš katastrski čist dohodek.

Eno leto zapora. L. Š. Finančna direkcija vas je obsodila na eno leto zapora, ker ste prekoračili mejo v družbi nekega znanca, ki so graničarji pri njem dobili saharin. On pa je trdil, da je saharin nosil za vas. Vprašate, kam bi se obrnili in ali vas morejo obsoditi brez dokazov. — V razsodbi, ki ste jo prejeli, je gotovo navedeno, zakaj so vas obsodili in so tudi navedeni razlogi, iz katerih je finančna direkcija smatrala za dokazano, da ste krivi. Gotovo je v sodbi tudi pravni pouk, da se zoper njo sme vložiti pritožba na ministrstvo za finance v 15 dneh. Če niste še roka zamudili, vložite pritožbo in skušajte dokazati, da sodba finančne direkcije ne drži. Če bo tudi finančno ministrstvo smatralo, da ste krivi in potrdilo prvo sodbo, boste lahko vložili tožbo na državni svet.

Ubožno spričevalo. I. R. Vprašate, kolikokrat lahko stranka z ubožnim spričevalom vloži tožbo. — Pravica do uporabe ubožnega spričevala ni omejena. Če stranka izpolnjuje pogoje za siromašno pravico, lahko vedno prosi za spričevalo, ki ga rabi za vložitev tožbe. Po postavi sodišče pripozna siromašno pravico oni stranki, ki ne zmore pravih stroškov brez škode za zasilno vzdrževanje same sebe in svoje rodbine.

Prepis prodane parcele na kupca. A. N. Prodali ste parcelo. Ko ste prišli na sodišče zaradi prepisa na kupca, so vam povedali, da prepis ni mogoč, ker ste dolžni v posojilnici. Vprašate, kako bi dosegli prepis. — Bremen prosti prepis prodane parcele morete doseči samo z dovoljenjem vknjiženega upnika. Ker je vaš dolg prevzela Privilegirana agrarna banka, se obrnite na njo, da vam dovoli bremen prosti prepis. Če je ostalo vaše posestvo še dovolj veliko za varnost dolga, vam bo banka gotovo ustregla.